

Konferens 2009-11-24:

Undervisning på engelska i svensk högre utbildning – hur undviker vi negativa effekter?

Abstracts

Björn Melander, Uppsala universitet

Hur kan vi tänka om undervisning på engelska? – Ett svenskt nationellt perspektiv

Om en hög kvalitet ska kunna upprätthållas då kurser ges på engelska krävs ett flertal åtgärder. Vi behöver ge stöd och hjälp dels åt studenterna – såväl de svenska som de internationella – som ska studera på engelska, dels åt lärarna som ska undervisa på detta språk. Det kan gälla mer direkt språkträning, men också kurser inriktade mot att utifrån pedagogisk-didaktiska perspektiv underlätta studier respektive undervisning på ett språk inom vilket man i många fall inte har modersmålskompetens. Både de internationella studenterna och lärarna som rekryterats utifrån måste också få utbildning i svenska för att kunna verka inom ett universitet där svenska i många sammanhang, till exempel sociala och administrativa, kommer att behövas. Därmed behövs resurser för sådan verksamhet, vilket kan behöva stöd av centrala initiativ för att kunna åstadkommas.

Vi måste vidare inse att vad som nominellt är engelskspråkiga kurser i realiteten kommer att vara mångspråkiga verksamheter där olika språk används i skilda sammanhang. Den flerspråkigheten bör vi snarare bejaka än se som ett problem, men om så ska kunna ske krävs genomtänkta strategier. Kvalitet är inte något som skapas enbart lokalt, i den konkreta undervisningssituationen, utan något som genereras via åtgärder inom hela organisationen och på flera plan. Det är därför viktigt att ett sådant bredare perspektiv anläggs vid bland annat utvärdering av utbildningar.

Slutligen bör internationalisering förstås som något mer, och djupare, än bara undervisning på engelska. Det handlar inte endast om vilket språk som talas i klassrummet, eller vilken kurslitteratur som används. I stället måste vi på allvar inarbeta internationella perspektiv i utbildningen och att tänka på hur utvecklandet av generiska färdigheter som är relevanta i en global värld ska kunna understödjas. Inte minst gäller det språkfärdigheter för ett arbetsliv efter examen.

Philip Shaw, Stockholms universitet

Hur förstår svenska studenter ämneslitteratur på engelska?

Forskningen som det berättas om här omfattar två projekt som undersöker svenska studenters läsning av texter på engelska.

Det första projektet (Philip Shaw, Alan McMillion, SU) är en del av forskningsprogrammet 'Avancerad AndraspråksAnvändning' på Stockholms universitet. Vi har jämfört läsförståelse för engelska texter, engelskt ordförråd, logik på engelska, och reaktionstid på engelska ord hos svenska och brittiska studenter (biologi, första terminen) som förväntas läsa samma lärobok på engelska. Hälften av svenskarna klarar sig bra (dvs inom normalvärdena för brittiska studenter) i holistisk läsförståelse, även om de läser långsammare än briterna och, förstas, har ett mindre ordförråd. Enstaka svenska studenter läser på samma nivå som de bästa brittiska studenterna och de har också ett jämförbart ordförråd.

Den andra hälften av de svenska studenterna har en läsförståelse som är väsentligt sämre än deras brittiska motsvarigheter, även för texter inom deras ämnen. Detta betyder att läroböckerna inte ger dem särskilt mycket och att de är beroende av undervisningen och (möjligtvis undermåliga) svenska texter på nätet.

Det andra projektet (Philip Shaw, SU; Aileen Irvine, Edinburgh; Hans Malmström, KTH; Spela Mezek, SU; Diane Pecorari, MdH) startade 2009 och kommer att beskrivas på en poster. I det här sammanhanget är det viktigt att redogöra för enkätresultat som visar att även om flertalet av studenterna tycker att läroböcker på engelska ser bättre ut typografiskt och har bättre visuellt stöd, skulle nästan hälften ändå föredra en bok på svenska. Problemet kompliceras också av resultatet att relativt få studenter faktiskt läser läroböcker, vilket språk de än är skrivna på.

Jean Hudson o. Karina Vamling, Malmö högskola

Att identifiera negativa effekter – så att vi kan undvika dem

Många studenter med svenska som modersmål väljer att studera kurser med undervisning på engelska. I vårt bidrag diskuterar vi studenternas språkval och utifrån detta vilka eventuella negativa effekter som kan uppstå vid studier på engelska. Diskussionen sker mot bakgrund av en komparativ studie av svenska studenters uppsatsskrivande på engelska och svenska som vi genomför vid Malmö högskola, där ett flertal grundutbildningar erbjuds parallellt på svenska och engelska.

En central fråga som institutionen måste ställa sig är: *Varför har vi kurser med undervisning på engelska?* Institutionens motivering för detta kan vara att kursen eller programmet har en utpräglad internationell inriktning, att utbildningen bedöms vara attraktiv för utländska studenter eller att man menar att ett kursutbud på engelska bidrar till institutionens internationalisering.

En annan grundläggande fråga är: *Vilken verklighet är det vi utbildar studenterna för?* Då vi diskuterar effekterna av undervisning på engelska är det viktigt att ha ett helhetsperspektiv och se till både studentens lärandeperiod och den följande yrkesverksamheten. Man bör överväga vad som är positivt och negativt utifrån ett övergripande perspektiv.

För att identifiera negativa effekter behöver vi analysera fenomenet 'undervisning på engelska' ur flera olika perspektiv. I vår presentation diskuterar vi frågan utifrån institutions-, lärar- och studentperspektiv. Vi belyser en rad punkter som man bör ta hänsyn till i samband med att institutionen bygger upp sitt utbud av kurser på engelska.

Magnus Gustafsson, Chalmers tekniska högskola

Stöd till studenter och lärare vid Chalmers

Mot **bakgrund** av en alltmer internationell arbetsmarknad och utbildningsarena, och med självklarhet som en anpassning till Bolognaöverenskommelsen, beslutade Chalmers ledning redan 2006 att alla mastersavslut på Chalmers skulle undervisas på engelska. På Chalmers har därför mastersavsluten sedan ht 2007 levererats på engelska och under en treårsperiod har styrelsen finansierat ett institutionsövergripande utvecklingsprojekt för att förbättra masterutbildningarna - IMPACT. Inom ramen för IMPACT har ett antal specifika insatser gjorts för lärares fortbildning. Under samma tidsperiod har Chalmers även intensifierat och omformat sitt stöd till studenter på de internationella mastersavsluten. Utöver grundutbildningstilldelning har de återkommande fort- och utbildningsinslagen finansierats med totalt SEK 1,7 miljoner under perioden.

För **lärare** har ett kurspaket om tre enskilda kurser erbjudits med fokus för respektive kurs på lärares individuella språkfärdighet, deras pedagogiska förmåga att anpassa och internationalisera kurser samt deras förmåga att handleda akademiskt skrivande på engelska och samtidigt förbättra sitt eget skrivande. Kurserna ges mot en bakgrund av att språk och kommunikation bör integreras i ämneskurserna för att därmed förstärka lärandet i dessa. En annan återkommande tanke i kurserna är fokus på studenternas läraaktiviteter och kommunikation, snarare än en enahanda tilltro på lärares språkfärdighet, då en sådan strategi riskerar att permanenta traditionella passiviserande undervisningsstrukturer.

För **studenter** erbjuds ett diagnostiskt text samt ett antal valbara kurser. Dessutom har samtliga studenter tillgång till individuell kommunikationshandledning via Chalmers öppna kommunikationsstudio. För studenter är problemen delvis av annan art. Vissa studenter har mycket bristande förkunskaper och kan endast svårligen tillgodogöra sig utbildning eller delta i projektarbeten. Under perioden har behovet att omforma de valbara kurserna blivit alltmer uttalat och dessas nivåer och respektive inriktning har förtydligats. Den bokningsbara handledningen är viktig då många program inte lämnar utrymme för valbara kurser av kommunikationskaraktär samt för att handledningsbehovet i samband med masteravhandlingsprojekt är så varierande.

Sara Håkansson, Lunds universitet

Stöd i engelska till studenter och lärare vid Lunds universitet

I den strategiska planen för Lunds universitet 2007-2011 listas 'internationalisering' som en av fyra strategier för att hålla högsta kvalitet i utbildning och forskning. Internationalisering förutsätter språklig kompetens och för att säkerställa sådan har universitetet utvecklat stödfunktioner för anställdas och studenters språkliga behov. Detta paper beskriver ett urval av de olika stödfunktioner som tagits fram på universitetet och som kan indelas i två grupper; dels kurser som övar och examinerar kunskap och färdigheter, dels projekt som fungerar som rena stöd och resurser. Ett exempel på en ämnesövergripande kurs är *Teaching and Learning through English* (TLTE), som syftar till att ge lärare möjlighet att utvecklas i sin lärarroll genom att reflektera kring undervisningsspråket som pedagogisk utmaning. Stödfunktionerna inkluderar en webbaserad plattform för akademiskt skrivande på engelska och en stödplattform som gör det möjligt för studenter att skapa en egen, för ämnet specifik, ordlista. Stödfunktionerna riktar sig till olika kategorier studenter och anställda vid universitetet för att säkerställa en förhöjning av språklig kompetens på alla nivåer och områden.

John Airey, Högskolan i Kalmar

När undervisningsspråket ändras till engelska

Vad händer när svenska studenter utbildas i ett universitetsämne med hjälp av engelska som undervisningsspråk? Finns det negativa effekter på inlärandet av ämnet, och om det gör det, vad kan lärare och studenter göra för att minska dem?

I detta inlägg ger jag först en översikt över vad forskningen visar om undervisning och inläring på ett annat språk än modersmålet. Därefter beskriver jag kort min egen forskning som handlar om studier i universitetsfysik med hjälp av

föreläsningarpå engelska. Större delen av inlägget handlar sedan om resultaten av denna forskning och mina slutsatser och rekommendationer för högskoleundervisning på engelska.